

Izhaja vsaki četrti teden in velja za poštino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 82 Din, pol leta 18 Din, četrt leta 8 Din. Izven Jugoslavije 64 Din. Naročnina se pošlje na upravništvo »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — List se dopušlja do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. Tel. interurban 113.

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprite reklamacije so poštne proste. Čekovni račun poštne urada Ljubljana 10.603. Telefon interurban 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

28. številka.

Maribor, dne 14. julija 1919.

61. letnik.

Kandidatna lista SLS v volilnem okr. Maribor-Celje prva.

Pretekli teden je naša stranka vložila kandidatno listo za volitve v narodno skupščino za volilno okrožje Maribor-Celje. To volilno okrožje obsega naslednje okraje: Brežice, Celje, Dolnja Lendava, Gornji Grad, Konjice, Laško, Ljutomer, Maribor desni breg, Maribor levi breg, Murska Sobota, Ormož, Prevalje, Ptuj, Slovenj Gradec, Šmarje, Mariborsko volilno okrožje torej tvorijo Štajerska, Prekmurje in Koroška, kolikor ga je v naši državi. Okrožno sodišče v

Mariboru je našo kandidatno listo potrdilo, in sicer kot prvo izmed vseh. Zato ima kandidatna lista SLS kot prvo potrjena na vseh voliških mariborskega volilnega okrožja prvo skrinjico. Na celem Štajerskem s krajem Brežice in okrajem Laško vred, kakor tudi v Prekmurju in na Koroškem je naša kandidatna lista za volitve 11. septembra —

prva (1.).

Kmetijska stranka — liberalna stranka.

Voditelji kmetijske stranke povdarjajo na vsa usta pred slovenskim svetom, da niso proti veri, marveč da so dobri kristjani, pač pa so proti klerikalizmu.

Slovensko ljudstvo dobro pozna tiste tičke, ki pojejo protiklerikalno pesem, ter jih nazivlje liberalce. Niso liberalci imenovani radi tega, kakor da bi bili ljubitelji prave svobode ter vsakemu privoščili svobodo, marveč zavoljo tega, ker se radi osvobodijo od božjih in cerkvenih zapovedi v zasebnem in javnem življenju.

Liberalizem je po svojem bistvu protikrščanski, četudi se liberalci kaj radi trkajo na svoja krščanska prsa. Njihovo krščanstvo je takšno, kakor si ga sami predstavljajo in razlagajo, ni pa tisto krščanstvo, ki ga je njegov božji ustanovitelj izročil katoliški Cerkvi v varstvo in izvrševanje. Izvajanje krščanskih načel, prošnjevanje javnega življenja in vseh njegovih panog z duhom krščanstva: to je, kar ti ljudje imenujejo klerikalizem. Bogu prepustimo nebesa, na tem svetu pa hočemo vladati mi: tako se glasi liberalna pesem. Kdor noče tako z njimi popevati, ta je klerikalec.

Na spomlad se ptiči ženijo. Ko je bila razpuščena narodna skupščina ter razpisane nove volitve, so tudi liberalni tički začutili in zaslutili spomlad. Začeli so gostoleti in pevati politično ženitovanjsko pesem o protiklerikalni, napredni fronti.

Prvi so dvignili svoj vablilni glas voditelji nekdanjih samostojnih kmetijev. Že dne 18. junija, torej dva dni po razpisu volitev, so svoje vablilne melodije dali na znanje vsem strankam, o katerih so pričakovali, da imajo uho in srce za protiklerikalno pesem, in te so: samostalna demokratska, radikalna in socialistična stranka. Odzvala se je samo samostalna demokratska stranka. Prišli so skupaj, da zapojejo protiklerikalno pesem o napredni fronti, pa se ni so mogli složit. Kje je razlog za to? Morda v programu? Kaj briga liberalce program! Slo je za to, kako se naj sestavi skupna kandidatna lista napredne fronte, — katere

stranka naj dobi sigurna poslaniška mesta. Na Kranjskem je zapel dr. Žerjav: »Jaz hočem biti nosilec skupne kandidatne liste«, odgovarjal pa mu je z nizkim in močnim glasom Pucelj: »Ne, ne, nosilec bom jaz!« Na Štajerskem je povzdignil svoj glas dr. Pivko: »Jaz bom prvi na listi«, odzval pa se mu je Prepeluh v imenu Radiča: »Nikakor ne, marveč jaz bom na prvem mestu!« Tako se je od vseh strani glasilo: »Jaz, jaz«, od nobene pa ne: »Ti, ti«, in zato so se pevci napolnili razšli. Protiklerikalno pesem pa sedaj pojejo ne na skupnem drevesu, marveč vsak s svojega drevesa, to je, vsak iz svoje stranke in za svojo stranko.

Pogajanja za ustanovitev takozvane napredne fronte so udeležene stranke, osobito pa kmetijsko stranko pokazala v pravi luči. Ta stranka smatra za svojo glavno nalogo, da pobija Slovensko ljudsko stranko, in sicer radi tega, ker je baje klerikalna, to se pravi, ker je krščanska po svojem programu in delovanju. Nekdanji samostojni, sedanjí Radičevci, hočejo slovenskega kmeta rešiti ter mu pomagati s protiklerikalno politiko in farško gonjo. Lepi kmetijski prijatelji! Naš kmet pa je dovolj izobražen, da je te svoje liberalne prijatelje, naj si tudi prihajajo k njemu v kmetijski obleki, že davno spoznal. Pozna jih do dna njihove duše. Obrnil jim je hrbet že pri prejšnjih volitvah. Pri sedanjih volitvah bo imel za volilne skrinjice te stranke prazne roke še v večjem obsegu nego prej. Naš kmet odklanja politični laži-liberalizem, naj prihaja k njemu bodisi v gosposki, bodisi v kmetijski obleki. Naš kmet dobro ve, da je za njega rešitev edino le v izvajanju načel, ki jih brani Slovenska ljudska stranka!

Vi ste magarci!

Magarac je v hrvatskem jeziku to, kar je v slovenskem osel. Osel je koristna žival osobito v južnih krajih, za prispodobo s človekom pa vendar ni primerna. Označbo »osel ali magarac« vsak odločno odklanja, ker jo smatra ter jo mora smatrati kot psovko.

Kdo je izrekel to psovko, ki tvori naslov članka? Stjepan Radič. In komu je to psovko zabrusil v obraz? Hrvat-skim kmetom.

Bilo je pred kakšnimi 14 dnevi. Radič je bil na agitacijskem potovanju po zapadnem delu Srema. Ni imel uspeha in zato je bil slabe volje. Ko se je proti večeru z avtomobilom, s katerim se sedaj vozi ta seljaški poglavar, ki je nekdanj hodil peš v opankah, vračal skozi Vinkovce, se je ustavil v vasi Privlaka, ki je nekdanj bila Radičeva politična trdnjava. Pred občinsko hišo se je zbralo okoli 100 ljudi. Radič začne govoriti ter takoj zabavljati čez pokvarjeno gospodo. Iz občinstva pade medklac o svili, ki jo je kupovala gospoda. Mislilo se je pri tem na ono afero s svilo, v katero so bili zapleteni vodilni Radičevi pristaši. O tej aferi se je mnogo pisalo po časnikih ter tudi razpravljalo v parlamentu. Ko je Radič slišal ta medklac, se z vso besnostjo obrne proti kmetom s psovko: »Vi ste magarci (osli)!« — »Ti si magarac!« so mu odgovorili nezadovoljni kmetje, »ti si prišel, da zapeljuješ kmetstvo ljudstvo!« Do skrajnosti razburjen Radič zavpije: »Pred 20 leti sem bil v Privlaki, a zdaj sem zadnjikrat! Ne potrebujem vaših glasov!« Nato sede v avtomobil ter se odpelje, puščajoč seljakom obilno priliko, da zabavljajo čez pokvarjeno gospodo, kakor so se naučili od Radiča.

Vi ste magarci! Ta psovka je najboljši dokaz za to, kako visoko ceni Stjepan Radič kmeta. Kmetstvo ljudstvo je za Radiča samo množstvo bitij brez lastne glave in lastne volje, samo sredstvo za sebično politiko Stjepana Radiča in njegove rodbine. Kako se zna Radič tej ljudski masi hliniti in dobrikati, kako zna kmeta na vse pretege hvaliti, samo da ga porabi kot vprežno živino za svoja politična kola. Ko pa se kmet ustavi na potu ter noče več služiti kot vprežna živina pred polomljenim vozom brezglave, breznačelne in neznačajne Radičeve politike, ga zadene Radičeva psovka: »Vi ste magarci!«

Ubogi hrvatski kmet bi moral odobravati vse brezumne skoke veterinarske Radičeve politike. Ko je Radič proslavljaj samostojno hrvatsko republiko, je moral hrvatski kmet kričati: »Živila republika!«, drugače je bil magarac. Ko je potem Radič se sprijaznil z monarhijo, mora kmet klicati: »Živila monarhija!«, drugače je magarac. Ko je Radič rajnega Pašića napadal kot batinaša in najhujšega korupcionista, je moral kmet klicati: »Dol s Pašićem!«, drugače je bil magarac. Ko pa se je potem Radič pogodil s Pašićem ter kot minister stopil v njegovo vladu, je isti hrvatski kmet moral vzklicati: »Živio Pašić!«, drugače je bil magarac. Ko je prej Radič proslavljaj samostojno Hrvatsko z Zagrebom kot središčem, je hrvatski seljak moral klicati: »Živio naš Zagreb!«, drugače je bil magarac. Ko pa je Radič kapituliral pred velesrbskim centralizmom, osredotočenim v Beogradu, mora isti seljak kričati: »Živio Beograd!«, drugače je magarac.

Vi ste magarci: tako sedaj kliče Radič hrvatskim kmetom, ki počenjajo izpregledovati ter obračati hrbet njegovi politiki, ki je tako škodljiva za hrvatski narod, koristna pa edino za Radiča in njegovo rodbino ter tisto gospodo, ki se zbira okoli Radiča ter mu slepo služi. In ta gospod Radič, ki si upa hrvatskim kmetom metati v obraz psovko: »Vi ste magarci!«, je popolnoma zagospodaril nad nekdanjimi slovenskimi samostojnimi kmetijci, ki morajo slušati

Januš Golec:

Mačkov stric.

Blagopokojni g. župnik v Pišecah je pustil pozidati lično hišico, katero je določil kot stan, ko se bo podal v pokoj. Sprejaj pod streho je na steni kolobar in v tem si je želel na zlatem polju začetni črki svojega imena. Kar z visoke lestve sem se lotil dela po župnikovi želji.

Poletno vročega predpoldne je postal ravno pod menoj na cesti lojterski voziček. Uprego bi naj vlekel navkreber osel, katerega je cukal za vajeti kmetijski fantek, zadaj sta sedeli na povprečni deski dve gospodični. Žival je postala v štatljivosti liki pribita in se ni ganila niti za ped naprej. Kotijaček je udrihal z bičnikom po mrcini, ki je samo zmigavala z dolgimi uhljami, gospici sta se smejali in delali opazke na račun magarca v nemščini. Po cesti navzdol je prišel v lovski obleki in s puško preko rame že starejši gospod. Fantek je zaprosil lovca: »Mačkov stric, pomagajte mi spraviti osla z mesta.«

O ti križ božji! Voznik še ni prav končal svoje prošnje, že ga je dvignil nagovorjeni za ušesa z vozička, ga poglaval v obcestni jarek in s pestjo po fantinu med razkačnim: »Ti grdoba, niti 14 let nima, pa se me upa psovati!« in lop po pobalini, ki se je drl, kakor bi ga vlekel iz kože.

Osel je pogledal na položaj, zmignil z repom in zdirjal z ustnima ženskama v galopu po cesti.

Obračun med lovcom ter fantom je bil kratek. Dečko se je pobral iz jarka ter hušnil za lojtercem, gospod je meril mirno svojo pot naprej. Pri tem doživljaju sem si mislil: Tukaj preganjajo oslovsko trmo z batinami po vozniču in ne po živali! Posebnost, ki sem jo doživel na lastne oči prvič. Ko sem zaupal opoldne to zgodbo g. župniku, se je zasmel na glas in me poučil:

»Oni gospod je grajski logar ter oskrbnik Barbek. — Mačkov stric je psovka, radi katere je obračunal že z marsikom z udarci.«

Ugriznila me je radovednost glede razlike med Barbekom in Mačkovim stricem, silil sem v gospoda, ki mi je razrešil navidezno uganko tako-le:

»Pred leti je vzel baron Barbeka za logarja in oskrbnika pišečkega gradu in obsežnih gozdov. Bil vam je nekaj let hujši od sršena. Ako je pobral siromak v grajskem gozdu le eno suho ter odpadlo vejo, že ga je napisal ter ovdal. Listje so dobivali pred Barbekom razni posestniki zastoni

iz grajskih šum, novi logar ga je računal na kile. Otrokom je prepovedal nabirati gobe, maline ter jagode po grajskim. Niti povdariti mi ni treba, da je bil za lovske tatove hujši nego pes na zverjad. Cele noči je žrtvoval, dokler mu ni padel divji lovec v past in nato pred sodišče ter v zapor. Povrh si je še nakopal jezo in maščevalnost žensk iz cele fare.

Vsaka kmetijska hiša mora imeti mačko, ki jej strahuje podgane in miši. Ako se je oddaljila po prihodu Barbeka mačka le za 30 korakov proč od hiše, je počil strel in muniti mjavnil ni več. Oskrbnik se je zaril z vso trmo v stališče: mačke lovijo zajce po njivah, divjačina je baronova in on ima po zakonu pravico obračunati z vsakim muckom, ki ga drzne pogledati na razdaljo 30 m od hiše.

Imel je še psa, ki je izsledil vsako mačko in mu jo nagl pred puškino cev. Si lahko predstavljate, kako je ta logarjev preki sod razburkal gospodinje, ki tudi na deželi takorekoč visijo na mačkah. Ženske so se plašile samo Barbekove puške, sicer bi mu bile plačale že davno.

Gospodarjem je nagajal, lovske tatove gonil, deci navijal ušesa, žensko maščevalnost je izzival dnevno in ni čudno, da je padel od češkega Barbeka na slovenskega — Mačkovega strica!

Pred par leti je zopet patruliral v spremstvu psa Buma po pišečkih njivah in travnikih za mački, kolikor jih je še pač kljubovalo z življenjem njegovi neusmiljenosti. Pod Pavlovo vasjo je bila koruza, od njive za en dober stre ljaž kostanj bolj na samem. V to korožo je našel psa, ta je takoj javnil, ko je vtaknil nos med korožna stebila in iz njive je smuknil zajec. Pes je obstal, lovec ni dvignil puške, uhljač jo je žnoral naravnost proti kostanju. In čudo! Pri drevesu je pogledal po deblu in že je bil na veji, s katere je motril položaj posrečenega bega. Pes je privahal pod kostanj ter se vzpenjal proti veji, na kateri je čepela divjačina; logar je stal nepremično, ker zajca in to divjega, ki bi s tal splezal na drevo, še doslej ni videl, niti slišal ali čital o taki zverjadi. Stopil je bliže. Žival, ki ga je polukavala z drevesa, je bila zajčje barve, dolgih ušes ter kratkega repa — torej hostni zajec, ki je moral imeti krem plje za plezanje po drevu. Puško je odložil, prikrižal roki in se globoko zamislil. Zajca strositi s svincom z veje, to bi bila malenkost in najlažji posel. Kolika nagrada ga pa čaka iz baronovih rok, ako bi prinesel to divjačinsko posebnost živo v grad. Pred gospodo bi izpustil uhljača iz kletke, ta po dvorišču in na grajsko lipo. To bi bil prizor,

kakoršnega ni videl nobeden od grajskih, akoravno so že potovali veliko po okroglem svetu. Bile so v gradu udomacene divje race, veverice, lisice — zajca plezavca bi imel edino le pišečki grad. Po temeljitem preudarku med prednostjo življenja ter smrti te čudežne zverjadi se je odločil Barbek, da ujame zajca živega sebi ter gradu v slavo.

Pes je še vedno bevska v višino proti zajcu; Barbek se je oprijel z rokama kostanjevega debla, da ujame žival živo. Ko je pregledal zajec logarjevo nakano, se je selil z veje na vejo in vedno bolj proti vrhu. Skočiti na kako drugo drevo, je bilo izključeno, ker je stal kostanj na samem, se pognati nazaj na tla, bi pomenilo: zaupati življenje — pasjim željstvom. Barbek se je vzpenjal z vso sigurnostjo proti vrhu, odkoder je gledal nanj v strahu preganjanj zajec. Lovec in plen sta si že bila oko v oko, ko se je spomnil logar, da ima žival dolge ter ostre kremplje, ker sicer bi ne marširala po vejah z isto naglico, kakor po zemeljskih tleh. Da ne bi odnesel z drevesa okrampanih rok, je prekinil plezanje, si potegnil hlače s telesa, zavezal trdno pri izhodu levo hlačnico in nastavlil široko gornjo odprtino proti prestrašeni zajčji glavi. Zajec ni mogel nikamor višje, je pač smuknil v nastavljen hlačnico. Sicer brez hlač, a z nepopisnim lovskim ponosom se je spuščal blaženo srečni Barbek z vrha kostanja proti tlom. Zajec je praskal po zavezani hlačnici; Bum je cvilil v pasji nestrpnosti pod kostanjem; logar se je že držal z vso previdnostjo zadnje veje; iz korože je lukala — ženska glava . . .

Barbek je skočil z živim plenom na majko zemljo, pes je že bil pri hlačnici ter jo ovohaval z lovsko strastjo. Logar ni odložil v hlače ujete zverjadi, le to še je razmišljal, po kateri poti bi jo ubral, da bi se izognil ljudem, ki bi se čudili, kako da hodi pri belem dnevu brez hlač. Ravno pri zaključku veselice z živim zajcem plezalcem se je zgodilo nekaj, kar je postalo za Barbeka usodepolno, dokler je bival na pišečkem gradu.

Bum je pritisnil preveč blizu hlačnice svoj radovedni nos, občutil je ostrnost zajčevih krempljev, odprl željstvi in stisnil jetnika kar skozi hlače z vso razjarjeno močjo. Iz logarjeve hlačnice je zamijavnilo na glas po — mačje . . . lovca so padle iz roke hlače; Bum je dokončaval med bolestnim mjavkanjem svoj morilni posel; iz korože se je blizala kostanju z dvignjeno desnico Goznikova Urša . . .

Barbeku je bilo jasno na mah, da je ujel pri belem dnevu v hlače čisto navadno kmetisko — v zajčjo kožo potisnjeno mačko! Iztresel je iz hlačnice že zadavljeno mucko.